

Workshop

'Samen zorgen voor een zorgpraktijk waarin zingevingsgericht werken zichtbaar wordt'

**ZULLEN WE DE ZORG
WEER AANKLEDEN**

Poellius 1505 8801 Ede, Arnhem www.loesje.nl

**DE PATIËNTEN
HEBBEN HET KOUD**

Loesje

De rol van Reliëf

- Vereniging, vraagbaak, begeleiding, training en kennis-naar-de-praktijk-partner
- Veel geestelijk verzorgers betrokken
- Ondersteuning zorgorganisaties bij bezieling in de zorg
- Maar er is méér en daarom graag samen:

Rapport Landelijk Beeld Relatie
Geloofsgemeenschappen en Mensen
een Verstandelijke Beperking

Oratie prof. dr. A. (André) Mulder:
Gestapeld zinverlies. Zingeving en
zingevingsondersteuning van
jongeren met licht verstandelijke
beperkingen

**Rapportage uitkomsten onderzoek onder verwanten over Levensbeschouwing in de zorg
voor mensen met een verstandelijke beperking**

juni 2026

De zin van zingeving

Zingeving in de dagelijkse begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking

Geestelijk verzorgers zijn niet de enigen die zich bezighouden met de zingeving van cliënten. Andere zorgverleners kunnen een grote rol vervullen als het gaat om de alledaagse zingeving. Maar hoe zorg je ervoor dat medewerkers hiertoe gevoeligheid hebben en toegerust

tafel, tijdens een zorgmoment of bij een wandeling. Soms is het een zoektocht en is extra ondersteuning nodig van een deskundige. In dit artikel beschrijven wij het project Actualisering zingeving en levensbeschouwing van Reinaerde en delen wij een aantal belangrijke bevindingen en ervaringen uit het onderzoek en de pilots.

Een man woont al jaren bij Reinaerde. Hij is ern-

Actueel Cao Onderwe

Programma

- Wat is zingeving eigenlijk?
- Wat zien we in de zorgpraktijk?
- Hoe komt het dat we dit zo zien?

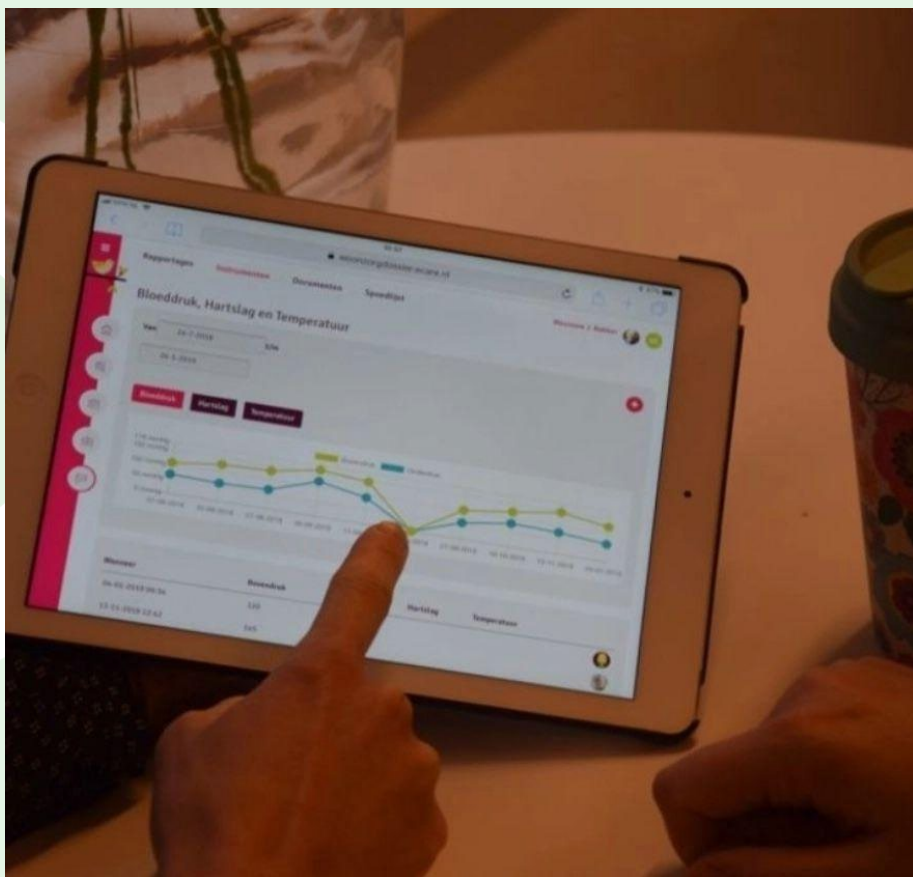
Aan de slag:

- (hoe) Kan het anders?

Zelftest

1. Zingeving is voor mij ...
2. Zingevinggericht werken is in onze organisatie ...
(of een zorgorganisatie die ik ken)
3. Wat is zingeving eigenlijk?

Zingeving in de zorg

Actueel

Nieuws 10 juni 2026

Minister Sterk lanceert campagne 'Heb je iets nodig?'

Werken, sporten, leren, reizen en uitgaan

De nieuwe campagne is samen met belangenorganisaties voor mensen met een beperking gemaakt door het Ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De campagne is bedoeld om ongemakkelijke situaties te doorbreken en mensen op te roepen om gewoon te vragen: 'Heb je iets nodig?'. De campagne roept onder andere werkgevers op om de vraag te stellen aan mensen met een beperking. Maar ook collega's, klasgenoten

Triple C

Triple C
gaat over wat jij nodig hebt. Dat zijn
jouw behoeften.

Samen gaan we op zoek naar wat jij
wilt.
En naar wat jij kan.

Triple betekent 3 keer.
Dus: 3 keer C.

De eerste C staat voor
cliënt. Dat ben jij.

De tweede C staat
voor coach.

Dat zijn je
begeleiders.

De derde C staat voor
competenties.

Dat zijn alle activiteiten
die je doet.

Wij vinden het belangrijk dat je een zo
gewoon mogelijk leven leidt.

Dat je je veilig voelt. Jezelf kunt zijn. En
je eigen keuzes kunt maken.

Je leert van alles. Doet dingen die
belangrijk zijn voor jou en anderen.

Wij ondersteunen jou daar altijd bij als
dat nodig is.

Op deze gebieden doen we activiteiten:

Zelfzorg

Wonen

Werken en
leren

Vrije tijd

Dat schrijven we
samen op in een
dagprogramma

Twée logica's van zingeving – James Fowler

Logica van de rationele zekerheid

- Cognitief van aard
- Taal, rituelen, vormen
- Morele oordeelsvorming, normen, regels, gewoonten
- Logica en samenhang
- Perspectief gevend

Zingeving als formeel te organiseren onderdeel van het leven

Logica van de overtuiging

- Gevormd in onderbewuste
- Emotioneel, beleving
- Hechting, veiligheid
- Niet logisch, wel kloppend
- Subjectief en veranderlijk

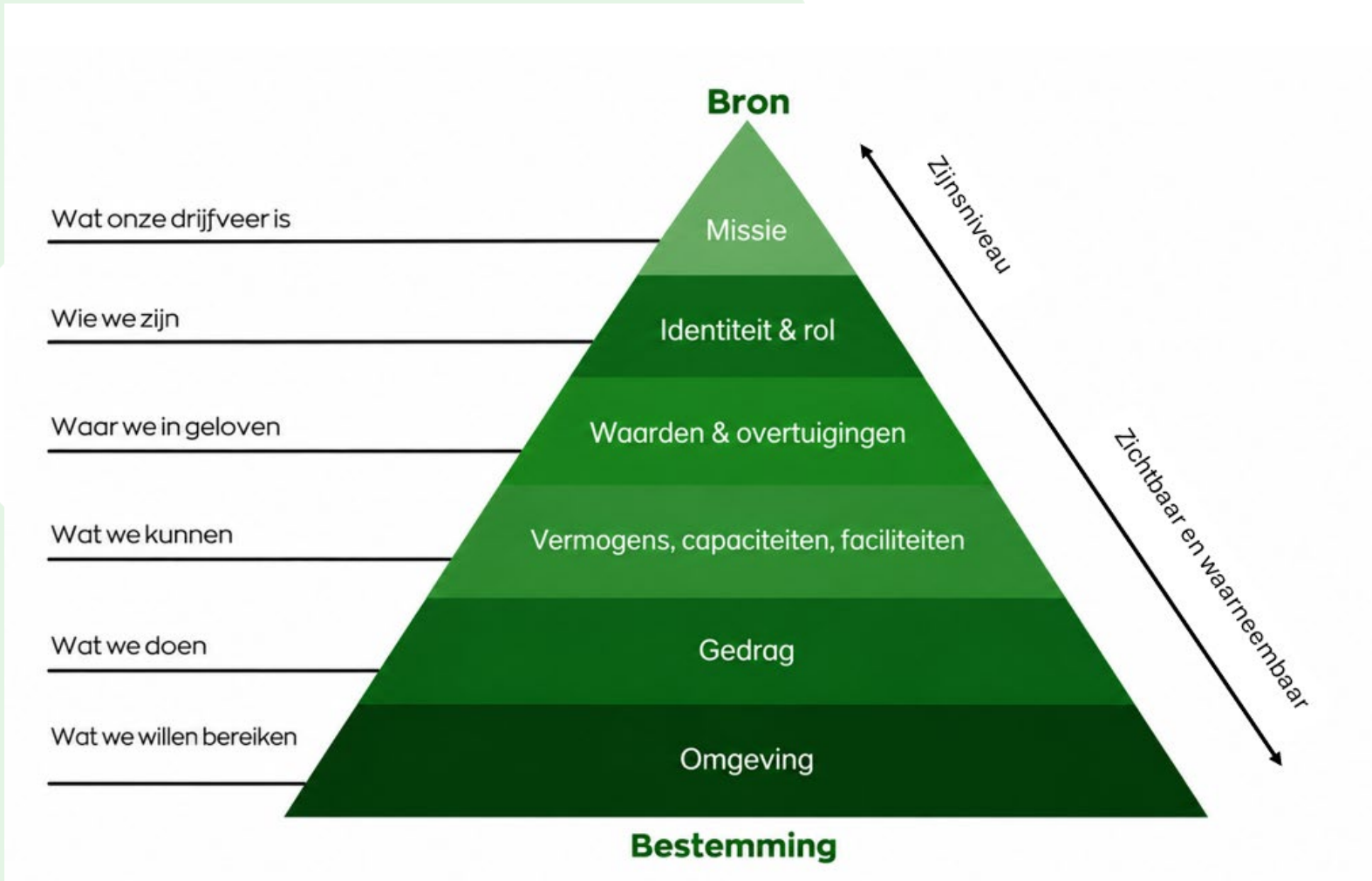
Hier ontstaat zingeving en ruimte voor toepassing in de praktijk

De vijf dimensies

Model van Dilts-Bateson in organisaties

Bronnen van zingeving christelijke oorsprong van zorg

- inspiratie of struikelblok?

Christelijke zorg.... bestaat dat nog?

Illustratie: Arno Baas, huisarts

En waarom zou dat relevant zijn??

Zorg van jaar 0 tot 1700....

- Vroegchristelijke zorg:

Genezing of zorg was gericht op volgen van Jezus (dus via wonderen of goede daden) maar geen waardering voor de oude Griekse kennis. Vooral gekoppeld aan oproep van Jezus in Mattheus 10:1, dus ook gericht bekering.

(plicht en wondergeloof)

- 325 Concilie van Nicea:

Er moeten opvangthuizen en gasthuizen voor vreemdelingen, armen, zieken en wezen komen. Eerste hospitalen, 'gestichten' en instellingen vanuit kloosters en kerken

(plicht en geformaliseerde barmhartigheid)

- Ordes van diaconessen, monniken, abdijen:

Rust, reinheid en regelmaat

(plicht en barmhartigheid ten behoeve van een hoger doel: ziel redden)

Zorg van jaar 1700 - 1900..

- In deze periode ontstonden verenigingen en coöperaties
- Zorg werd strak ingericht vanuit 'plicht' en orde:

Gehandicapten, kwetsbaren en bejaarden veel onbegrepen ziekte en gedrag en jong overlijden. Zorg was vooral gericht op 'beschermen' van de maatschappij tegen ongewenst gedrag en op zielen winnen.

- Citaat Nebo in Barneveld:

- Het Proveniers- en Armen en Gastenhuis in Barneveld werd gesticht door dominee Jacobus Mensinga (1740-22 december 1796) omstreeks **1780**. Aanvankelijk was het Gasthuis bestemd voor de opvang van armlastigen en ouden van dagen. Na enige tijd kreeg het tevens een verpleegfunctie voor 'innocente dorpelingen en mindervaliden'. Artikel 37 van het reglement uit 1913 luidde: *Op luiheid, lediggang en traagheid zal ten eerste worden toegezien door den vader en den moeder.*

Zorg in de 20^e en 21^e eeuw..

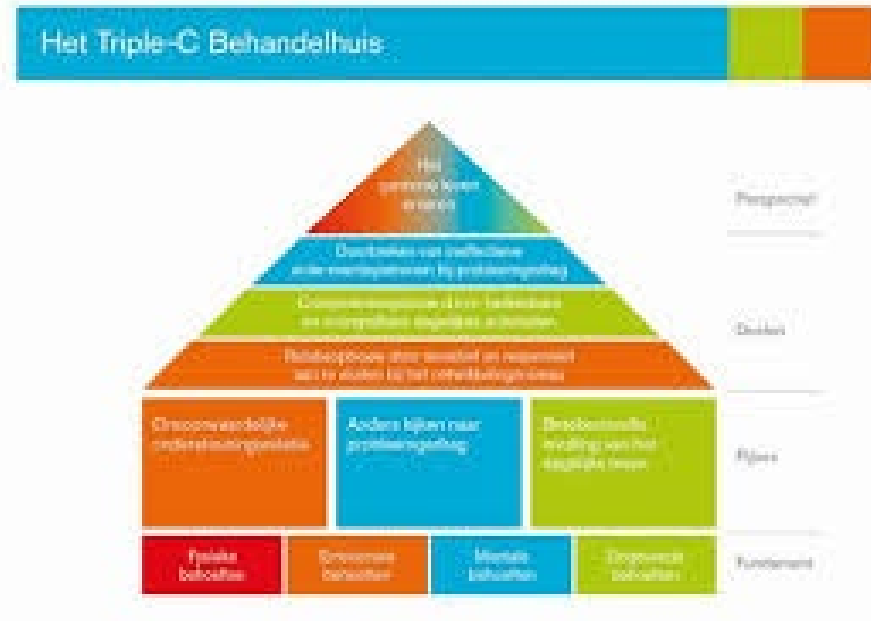

- Begin 20^e eeuw: toezicht van de overheid, professionalisering en regulering
- 1960-70: start ‘verzorgingsstaat’ AWBZ; verzuiling in de christelijke zorg
- Van theocentrisch naar antropocentrisch denken en leven
- Van ‘afhankelijkheid’ en ‘leven in overgave’ naar een onbewust hedendaags paradigma van ‘maakbaarheid’ en ‘fijn gevoel’ (geloof helpt je als het moeilijk is)
- Geloof werd steeds meer het privé domein
- Daarmee werd geloof vaak een onderdeel van welzijn of geestelijk verzorging voor pastorale zorg

Het effect van de verzorgingsstaat?

- Zorgorganisatie werd een uitvoeringsorgaan van de overheid
- Kwaliteit, financiën en risicomijding werd steeds belangrijker
- Verenigingen werden stichtingen met een professioneel bestuur en een raad van toezicht
- Sterk accent op professionaliteit en deskundigheid, technocratische benadering van mens en zorg

➡ Waar bleef zingeving?

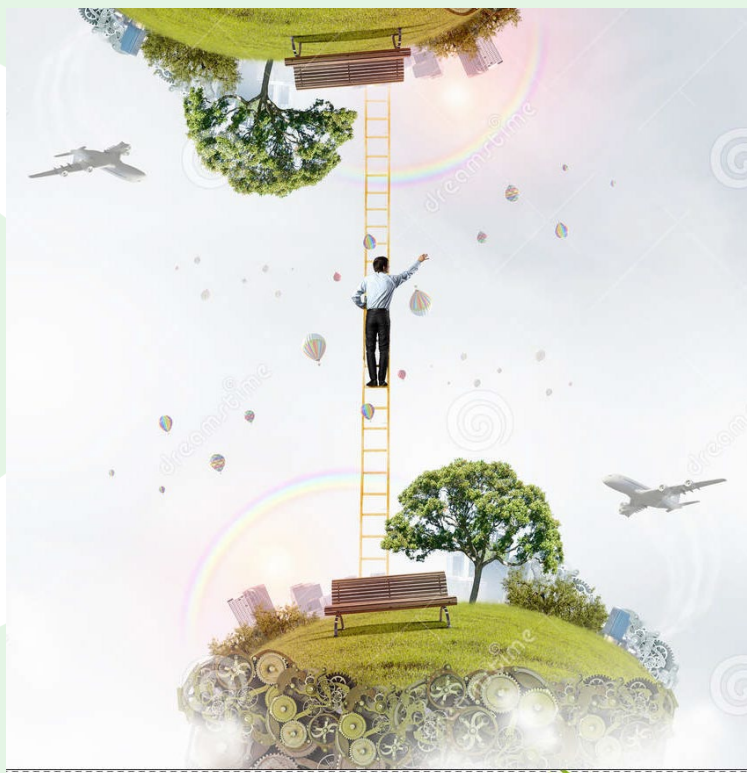

Het ideaal van de verzorgingsstaat werd 'marktwerking'

- Zorginstellingen werden ondernemers in 'de markt'
 - Identiteit van de organisatie werd een 'Unique selling point'
 - Maakbaarheid, innovatie, efficiëntie en 'klant is koning'
 - Rendementsdenken: passende zorg, autonomie, participatie en eigen regie
- Keurmerken, zorgvisies, concepten en modellen brengen ons ...

Christelijke inspiratie en beelden over zingeving ...

Godsbeeld van nu

Mensbeeld van nu

Visie op zorg en de organisatie van zorg van nu:

Autonomie versus zorgrelatie:

zelfstandigheid

zelfbeslissen

eigen regie

vrijheid belangrijker dan solidariteit

kwetsbaarheid

wederkerigheid

afhankelijkheid

verbondenheid

Onderzoek André Mulder (PThU, VGVZ en Reliëf)

André Mulder

Landelijk Beeld Relatie
Geloofsgemeenschappen en Mensen met
een Verstandelijke Beperking”
2021 en 2022

Onder geestelijk verzorgers

- 25 gesprekken
- 49 ingevulde vragenlijsten (= 56% van de bij de VGVZ aangesloten geestelijk verzorgers die in de VG werken)

Een paar conclusies:

- De betrokkenheid van geloofsgemeenschappen op mensen met een verstandelijke beperking daalt, maar lokaal zijn de verschillen in die betrokkenheid groot
- Mensen uit geloofsgemeenschappen als vrijwilligers betrokken bij het werk van de geestelijke verzorging, met name bij praktische en organisatorische zaken
- Betrokkenheid richt zich grotendeels op geloofsgerelateerde activiteiten op de instellingen of in de lokale kerken: vieringen en educatieve bijeenkomsten (catechese/gespreksgroepen)
- GV-ers willen graag meer kerkelijke betrokkenheid op mensen met een verstandelijke beperking. Hun grootste wens is dat er meer maatjes komen voor cliënten.
- 4/5 heeft formele contacten met geloofsgemeenschappen, vaak via de eigen zuil. GV-ers zonder zending hebben significant minder contacten met geloofsgemeenschappen
- Een kleine 40% van de respondenten heeft vragen over het hoe van de begeleiding van mensen met een licht verstandelijke beperking
- 1/3 ziet kansen tot verbetering in de betrokkenheid van geloofsgemeenschappen

Onderzoek Dit Koningskind, SIEN en Reliëf 2025/2026

Wordt de cliënt voldoende gezien en gehoord als het gaat over geloof?

Sluiten de mogelijkheden om geloof te beleven voldoende aan bij de behoefte?

- Verwanten benaderd: 262 respondenten (anoniem)
- 3 meerkeuzevragen, 4 open
- Centrale vraag: “Is er voldoende ruimte voor geloofsbeleving in de zorgorganisatie?”

En dan nu wij: aan de slag!

- Maak groepjes van 2-3
- Pak één van de 6 “lagen” uit dit model
- Beantwoord de vraag:
“Wat kan de organisatie hier doen om zingeving daadwerkelijk te integreren?”

